
Tien keer broedvogelinventarisatie Valkenhorst

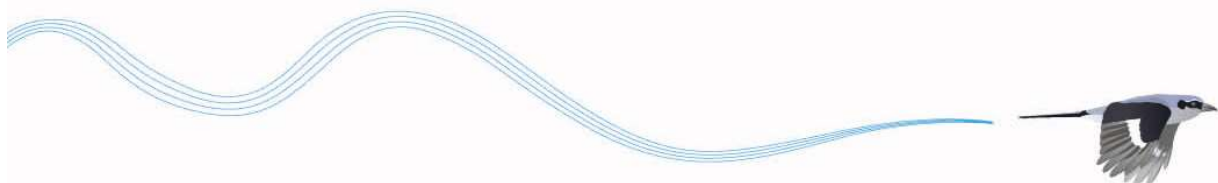

Lange reeks

De tiende broedvogelinventarisatie van de voormalige viskwekerij ten oosten van de Tongelreep is afgerond. Vogelwerkgroep De Kempen inventariseert dit gebied om de drie jaar. Op die manier bouwen we toch een reeks op en kunnen we in de tussenliggende jaren ook nog andere gebieden doen. De inventarisatie is gestart in 1991 toe er nog vis gekweekt werd voor commerciële doeleinden. We hebben dus mooi de overgang van productiebedrijf naar natuurgebied kunnen volgen.

Foto: Wil de Veer

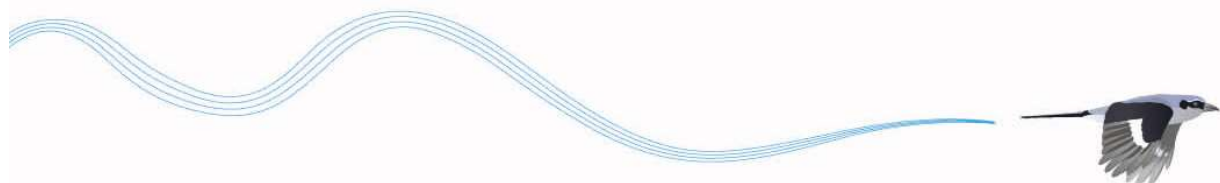
Het gebied

Het gebied is in totaal 220 hectaren groot. Een kwart is open water en een kwart is bos. De rest is veelal moerasgebied, heide en een stukje agrarisch landschap. Het gebied wordt gekenmerkt door rust want het is gesloten voor publiek.

Cultuurmonument

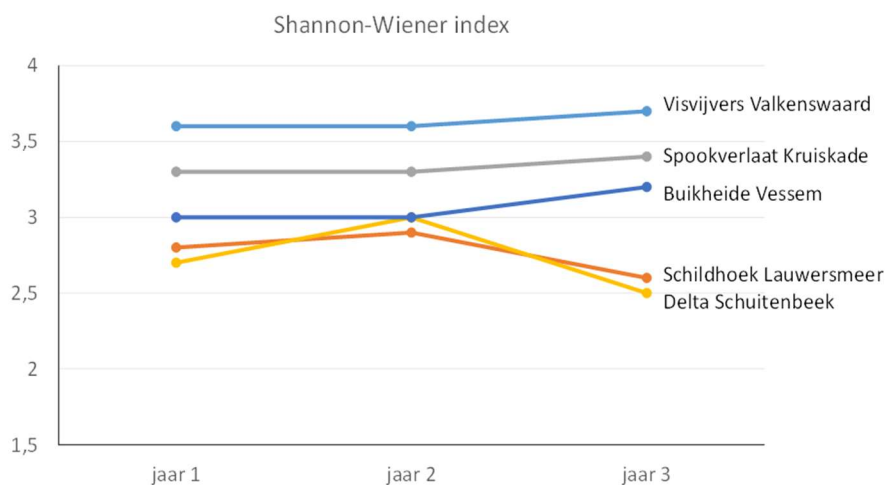
Het gebied wordt geconserveerd als een soort cultuurmonument van de viskwekerij. Alle vijvers kunnen apart vorgelaten worden middels een sluizensysteem en aanvoersloten die bij Driebruggen zijn afgetakt van de Tongelreep en die een kleiner verval kennen van de Tongelreep zelf. Op die manier komt het water in de aanvoersloten op een hoger peil aan in het gebied. De vijvers kunnen ook weer apart worden afgelaten op de Tongelreep.

Het geheel is een prachtig waterrijk gebied met een enorme rijkdom aan vogels.

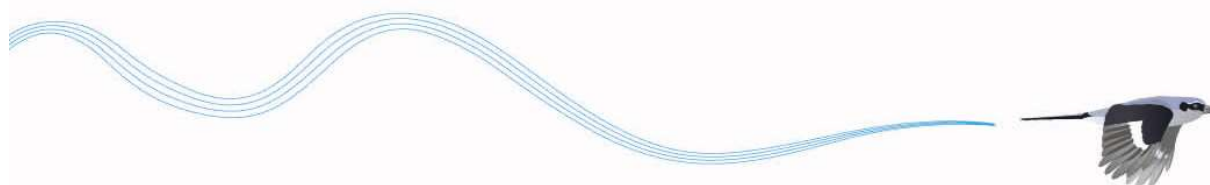
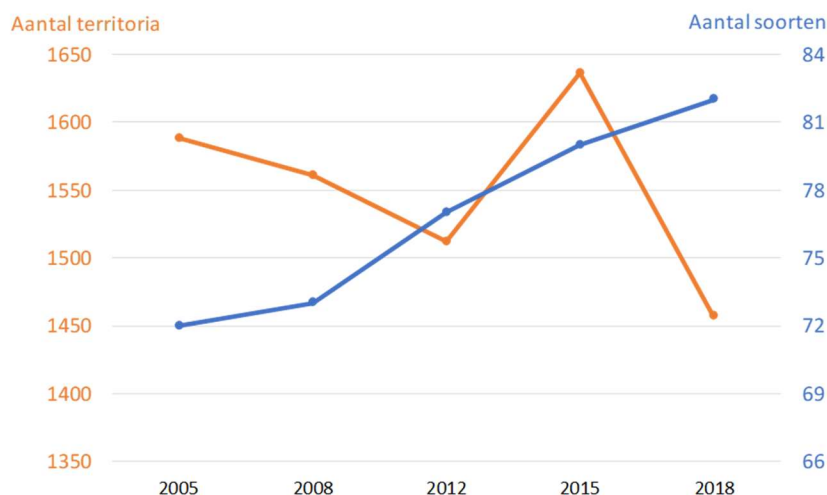

Aantallen en soorten

De vogeldiversiteit (in 2015) is groot vergeleken met andere gebieden in de Kempen. Maar ook in vergelijking met andere moerasgebieden in het land is de score hoog.

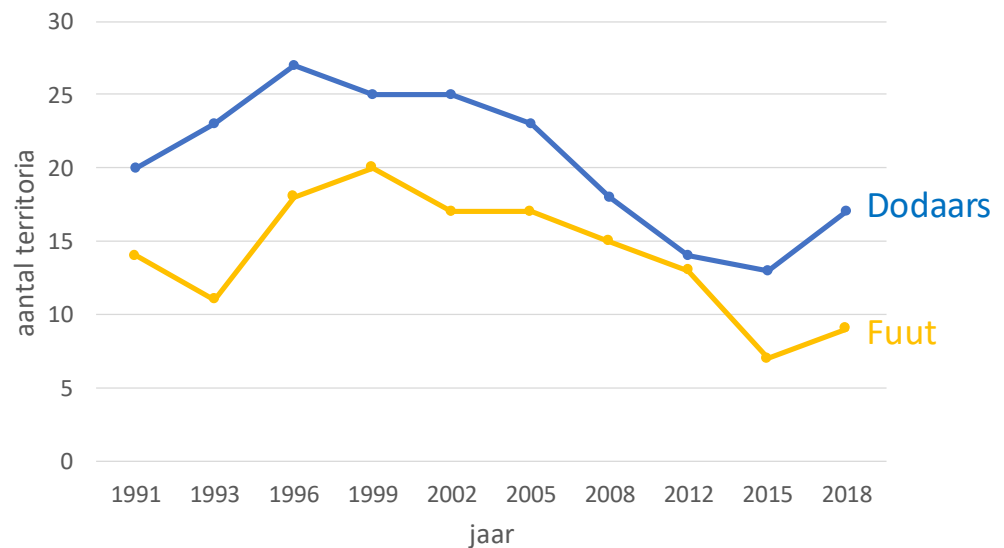
Sinds 2005 zijn alle soorten geïnventariseerd. Het verloop van het aantal soorten en het totaal aantal territoria is te zien in onderstaande figuur. Het aantal soorten is de laatste jaren gestaag gestegen terwijl het aantal territoria een wat onrustiger verloop kent.

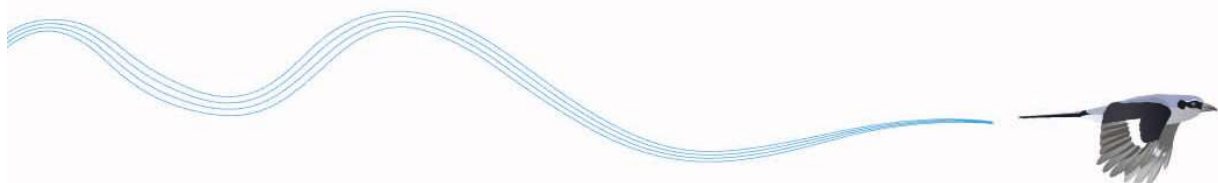
Reeksen

Er zullen hier kort een paar (gepaarde) reeksen besproken worden. Meer informatie is te vinden in het rapport dat op de website staat.

Dodaars en Fuut

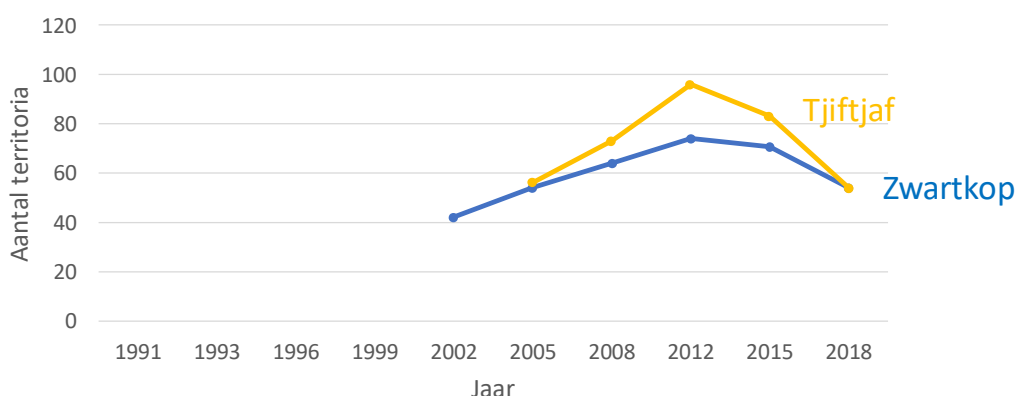
Het verloop van de dodaars en fuut is min of meer synchroon: een stijging eind jaren negentig van de vorige eeuw, daarna een geleidelijke daling waarna beide in het laatste jaar weer een kleine opleving hebben. De vogels hebben wel wat gemeen maar het prooienspectrum van de Dodaars is breder omdat de soort naast insectenlarven en waterkevers ook visjes, slakken en andere waterdieren eet. De fuut is toch vooral een viseter, en dan van het formaat 3 tot 20 cm. Dat zijn dan meestal visjes die ongeveer een jaar oud zijn. Wat opvalt tijdens de waadpaksessies is dat we vooral heel veel visjes zien die in datzelfde voorjaar geboren zijn, meestal maar ongeveer een centimeter groot. Grotere vissen zijn natuurlijk schuwer maar lijken toch aanzienlijk minder voor te komen in de vijvers. Mogelijk dat daardoor de dodaars steeds wat talrijker is.

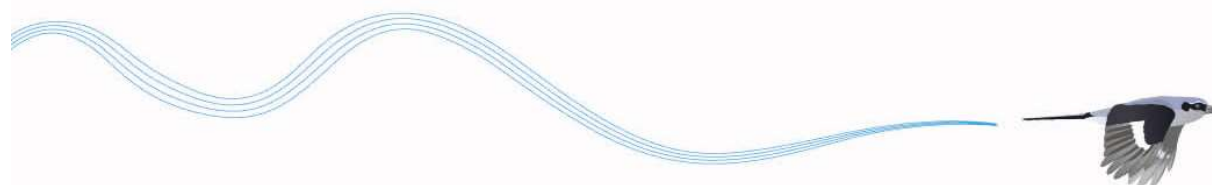
tjiftjaf en zwartkop

Het valt mij steeds weer op tijdens broedvogelinventarisaties dat de tjiftjaf en de zwartkop heel vaak op dezelfde plaatsen voorkomen. Vooral bossen met veel struiken zijn voor beide soorten favoriet en daar kunnen ze hoge dichtheden bereiken. Ook in weelderige begroeiing rondom de visvijvers komen beide veelvuldig voor. De zwartkop kan het zelfs ook in de drogere dennenpercelen nog wel uithouden. Beide soorten zijn ook korte-afstandstrekkingen die overwinteren in Spanje en Noord-Afrika. De trends lijken ook op elkaar, al is die van de tjiftjaf iets meer uitgesproken. Beide soorten gaven een stijging te zien tot aan het topjaar 2012 waarna beide soorten weer een daling te zien geven.

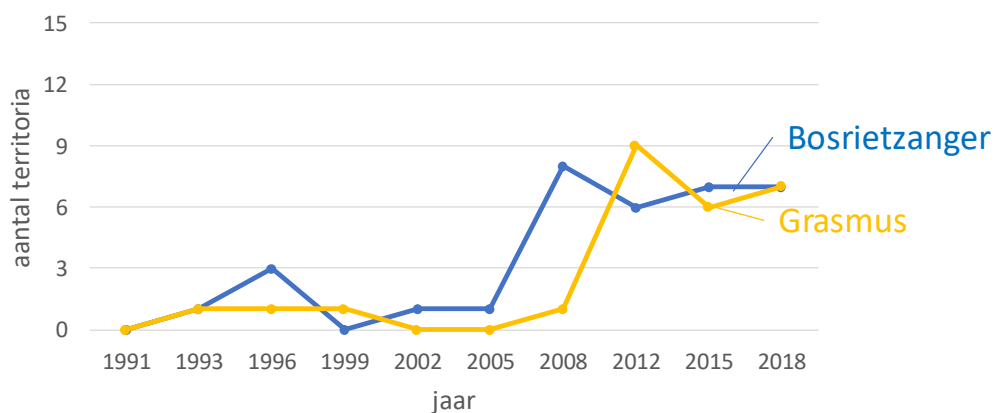
bosrietzanger en grasmus

Beide soorten vinden we vaak in ruigtes met struiken. Aan het begin van onze inventarisatiereeks was er voor beide soorten weinig geschikt biotoop voorhanden. In 2004 zijn er rondom de vijvers aan de westkant van het onderzoeksgebied rigoureuze werkzaamheden uitgevoerd. De begroeiing rondom de vijvers had duidelijk het boomstadium bereikt. De oevers van de vijvers zijn toen vrijgezet wat in het begin kale zandoevers opleverde. De eerste jaren waren deze oevers wel plotseling geschikt voor bijvoorbeeld de witte kwikstaart maar nog niet voor de grasmus en de bosrietzanger. Maar een paar jaar later is de verruiging voldoende gebleken voor beide soorten waarbij de bosrietzanger deze gedeeltes wat eerder geschikt vond dan de grasmus. Na een snelle stijging tussen 2005 en 2008 (bosrietzanger) en tussen

---

2008 en 2012 (grasmus) lijkt voor beide soorten de populatie stabiel geworden.

boomklever en boomkruiper

Deze beide holenbroeders en stamfoerageerders laten beide een positieve trend zien in onze reeks. Een belangrijke factor voor deze soorten is de populierenrij in aftakelingsfase langs de voormalige (gekanaliseerde) loop van de Tongelreep. Het staat te bezien hoelang de stijgende lijn wordt voortgezet.

